

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg. Medarb.: Mgr. Dr. Karl Kjelstrup, dominikanerpater A. Lutz, Sigrid Undset, Lars Eskeland.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen mandag, tirsdag og fredag 9.30—3. Torsdag 9.30—7. Lørdag 9.30—1. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Tilbake til Herodes eller —? — Uten skole. — Erkebiskop Alexander Le Roy. — Roser og tistler på livets veikanter. — Danmarks nye biskop uttaler sig. — Gamle slekter. — Hver time i året. — Herhjemme. — og derute.

## Tilbake til Herodes eller —?

— Hellig Trekonger=dagen, —

Et nytt år er gått inn — et år som til og med har tatt sin begynnelse på en søndag. Har vi tenkt over hvad dette vil si — har vi lovet oss selv å forsøke å stille alle dets dager under søndagens ledelse og leve dem i helligdagens tegn? Har vi fattet det gode forsett å hellige hver eneste dag med hele sitt innhold av tanker, følelser, ord og handlinger så langt vi evner?

Ja, men er dette mulig? Er ikke hverdagens uro og bekymring og travle optatthet en så nødvendig følge av det moderne livs tempo — er ikke kampen for tilværelsen i ren materiell forstand så tung og vanskelig i våre dager, at hellighetens stillhet og fred er uforenelig med «de nærmeste krav» —?

Vi har grunn til å overveie disse spørsmål, ti finner vi ikke svaret vil vi heller aldri finne frem til den åndens klarhet, der som en lysende stjerne åpner vårt blikk for Kristus her på jorden: for veien, sannheten og det i sannhet levende livet her på jorden, så vi kun begjærer av hele vårt hjerte å tilbe og tjene hans kjærlighets kraft. Ti før vi lærer hvor selvforskyldt ofte vår daglige tilværelses uro og bekymring er finner vi ikke den fred og den kraft, som det å kunne skjelve mellom det vesentlige og uvesentlige gir. Navnlig gjelder kan hende det i vårt forhold til våre medmennesker, som vi ofte selv tror vi interesserer oss for på en kjærlig, uegennyttig og opofrende måte mens sannheten er at de egentlig bare er gjenstand for vår maktskyke, nys-

gjerrighet eller forfengeligheit og at det smaker oss selv søtt å kunne overlegent «hjelp» andre. La oss speile oss i den iver hvormed Herodes spør de vise ut om barnet fordi han også vil opsøke det — mon ikke vi selv kjenner til å utspørre andre av mer eller mindre bevisst egennyttige grunner? Og selv om heldigvis vel nok de fleste av oss, som gjerne vil gjøre oss fortjente til kristennavnet, kan si oss fri for direkte å nære noe ønske om å skade våre medmennesker med vår interesse for dem, så er det vel et spørsmål om vi ikke ofte skader oss selv med den. Ti av hvad art er vårt forhold til våre medmennesker, av «hvilken ånd» denne vår interesse for vår nestes liv og levnet? Er det det uvesentlige, de mange små ting og begivenheter vi blander oss op i med vår mer eller mindre godlynte kritikk og «hjelpsomhet» i form av mer eller mindre selvkloke og ubedte råd? Er det ene «dagen og veien» som binder oss til slekt, venner, medarbeidere, nære og fjerne bekjente — eller er det i første rekke «det ene fornødne», de store retningslinjer mot vår evige bestemmelse? Vi må bli klar over hvorledes vår innstilling i virkeligheten er beskaffen, ti ellers står vi i fare for å ødelegge vår vurderings-evne av tingenes og foreteelsenes kvalitet — og vi kan derfor trygt være enige i at vi gjør vel i å begynne det nye året med en bønn om å få skjerpet vår sans for det ene fornødne i oss selv, våre medmennesker og våre mellemmenneskelige forhold. La



oss derefter realisere denne bønn ved som de vise å omlegge vår holdning i livet om det trengs, vår livsvei altså. Det står jo om dem at de etter å ha møtt barnet «drog en annen vei hjem», fordi de var advart mot Herodes og det han representerte: egoismen, hovmotet, misunnelsen.

Kan vi gjøre det samme?

Vi kan hvis vi vil, ti i vår hellige Kirke har også vi funnet «barnet og dets mor», og dens dører står alltid åpne så vi når som helst kan gå til den og fylles av den samme «overvettes glede» som de tre konger. Vi tilber i den Kristus og hans himmelske far og vi hylder menneskesønnen Jesus og hans jordiske mor — og i denne fullkomne syntese, himmel og jord i uløselig forening til sjelenes frelse, har Kirken vist oss veien til den hele, den universelle sannhet, gitt oss mulighet for å finne den i og om oss og kraft til å tjene den i samme grad som vår vilje er god, d. v. s. sterk og lutret.

De vise menn drog ut for å finne den lovede herre og frelser, det ene fornødne: selve sannheten, og de fant den. Den skjulte sig ganske visst i en uanet ringe skikkelse, men dens makt var allikevel så stor at den tvang dem i kne, gjorde dem ydmyke og offervillige. Og da er det at deres liv får en ny bane, symbolisert ved at de drar «en annen vei hjem».

La oss til slutt overveie om sannheten har den samme makt over oss eller om det er slik at vi frykter dens lys og derfor som Herodes ønsker å utslette den for å kunne fortsette suverent ad den vei vår egoisme anviser oss. Herodes' stemme lyder ofte i oss, kamuflert som «interesse» for saker og mennesker men i virkeligheten kun ut fra selvske hensyn — vil vi tilbake til denne stemmes innflytelse? Nei! Vi vil styrke vår vilje ved å høre på Kirkens advarende og veiledende røst og føie vår bønn til dens bønner slik som de lyder i messen nu denne søndag, idet vi sier med i

#### Kirkebønnen:

«Gud, du som idag har latt stjernen vise vei og derved har åpenbart din sønn for hedningene — forunn oss i din nåde at vi, som allerede i troen har erkjent dig, en gang må nå frem til å skue din op- høiede skjønnhet».

#### Stillebønnen:

«Vi ber dig, Herre: se i nåde til din Kirkes gaver, hvorved det ikke mer bringes dig gull, røkelse og myrra men ofres og nytes det som disse gaver betegner, nemlig vår Herre Jesus Kristus, din sønn».

#### Slutningsbønnen:

«Vi ber dig, allmektige Gud, om å forunne oss med et lutret hjertes forstand å få del i det som vi feirer i den høitidelige ofring».

## Uten skole — Forholdene i Bayern.

5½ million bayerske katolikker er idag uten en eneste katolsk skole — i «Bayerische Regierungs-anzeiger» blev det for to måneder siden dette sørgelige faktum slått fast ved en bekjentgjørelse fra undervisnings- og kultusministeren sålydende:

«I hele Bayern er nu bekjennesskolene alle omlagt til samfundsskoler. Ved dette vendepunkt i vårt offentlige skolevesens historie vil jeg takke alle som har medvirket til utførelsen av den av mig fremsatte oppgave. Adolf Wagner.»

Og hermed er det satt et sørgelig punktum for den bayerske skolekamp som har rast like siden det nasjonalsocialistiske styre begynte. 5½ million katolikker er uten en eneste katolsk skole for sine barn — av de 5223 katolske folkeskoler som fantes i landet da det tredje rike blev dannet og hvis eksistens er garantert i konkordatet av 1933 er ikke én igjen! 780 000 katolske barn går nu fra sine egne skoler over i de nazistiske samfundsskoler og undervises efter de retningslinjer som bestemmes av en Rosenberg's livsanskuelse og som legger systematisk an på å fjerne dem fra kristendommen. Og til disse 5223 folkeskoler slutter sig hundreder av andre katolske skoler — gymnasier, høiere pikeskoler, lærer- og lærerinneseinar o.s.v., som enten lukkes eller omlegges til ikke-katolske undervisningsanstalter.

Før Hitler kom til makten hadde Bayern i alt 7449 folkeskoler, hvorav de 5223 som sagt var katolske, 1943 protestantiske, 57 jødiske og 216 simultanskoler — de siste lå nesten alle i de overveiende protestantiske egnar om Nürnberg og Fürth. Man kan trygt si at før 1933 gikk alle katolske barn på katolske skoler, hvor de blev undervist av over 15 000 lærere og lærerinner, hvorav minst de 1000 var ordenssøstre.

Den nazistiske skolekamp tok sin begynnelse i 1933 med «privat» propaganda til fordel for simultanskolene — men allerede i 1935 blev det tatt offisielt fatt på den og fra 1936 blev det anvendt vold- og tvangsforanstaltninger mot katolske foreldre og lagt alle mulige hindringer i veien for kardinal Faulhabers og prestenes berettigede inngrep. Og i 1937 blev uten undtagelse alle protestantiske og katolske skoler omlagt til religionsløse samfundsskoler, først i München og Nürnberg og siden i hele Ober-Bayern. I Nürnberg, hvor Julius Streicher personlig ledet propagandaen, var i øvrig 82,1 % av alle skole-søkende barn allerede i 1936 innmeldt på de nazistiske skoler. I München satte imidlertid kardinal Faulhaber all kraft inn på å forsvare de katolske bekjennesskoler. Den 10. februar 1935 holdt han således i St. Mikaelkirken i München sin berømte preken om Kirkens og skolens frihet, hvori han bl. a. sa:

«— — — «Hvor Herrens ånd er, der er frihet» (2. Kor. 3, 17). Frihet til å praktisere religion, fri-



het til å forkynne religion, frihet til å forsvare religion, frihet i samvittighetsspørsmål! Kristne foreldre — bekjenn dere nu, når barna skal innskrives i skolen, modig og frimodig til bekjennesskolene! Ved konkordatet er disse høitidelig stadfestet. Føreren har gitt konkordatet sin tilslutning og han vil ikke bryte sitt ord! Ingen makt på jorden kan gjøre deres naturlige foreldrerettigheter stridig! I andre land bringer katolske foreldre de største ofre, ja betaler enn dog dobbelskatt for å kunne sikre de katolske skoler for sine barn. Det er en offergang til Herrens alter når dere går for å skrive deres barn inn i skolene! Ha mot til å si, at våre barn skal bli hvad våre forfedre var: gode katolske kristne og gode fedrelandskjærlige menn og kvinner! Vi vil gi staten hvad statens er og Gud hvad Guds er.»

Men det nasjonalsocialistiske parti bemyndiget statsskoleråd Bauer til å lede skolekampen og det hemmelige statspoliti fikk ordre til å «støtte» ham. Katolske foreldremøter blev forbudt, rundskrivelser fra prestene til katolske foreldre beslaglagt, embedsmenn og funksjonærer truet med avskjed om de sendte sine barn i katolske skoler. Resultatene uteblev ikke: i 1935 blev i München 36 464 barn innskrevet i bekjennesskolene, 1936 kun 19 266 og i 1937 sank tallet til 2143. Så fulgte ophevelsen av alle bekjennesskoler. Og nu er ødeleggelsen fullstendig og 5½ million katolikker er uten betryggende skoler for sine barn.

Kardinal Faulhaber og alle tyske katolikker er blitt bittert skuffet da de stolte på at ord kan ikke brytes!

## Erkebiskopen Alexander Le Roy

— en moderne Afrika-apostel.

«Han var den største kan hende av de misjonærer som det 19. århundre overgav det 20.» — slik lyder ordene hvormed Georges Goyau i april 1938 hyldet den avdøde erkebiskop Le Roy's minne. Og man forstår deres berettigelse når man fordyper sig i denne ærværdige skikkelses liv og ser den store innsats biskop Le Roy har gjort — både som misjonsprest, som apostolisk vikar for et stort afrikansk distrikt, som generalforstander for misjonssamfundet av den Helligånd og som opdagelsesreisende og forfatter. Når nu på søndag vi skal yde vårt bidrag til misjonsvirksomhetene i Afrika, så er det gagnlig for oss å erfare hvad andre har ofret for Guds rikes fremgang i den verdensdel som engang ydet verdens Frelser beskyttelse for hans fiender, da han var et litet hjelpeløst barn. Det er rett og billig at vi til gjengjeld etter evne hjelper hjelpe-løse sjeler der til nu å finne frem til ham selv om vi kun kan gjøre det ved å yde en skjerv i kirkekollekten. —

Andre har ydet sitt livs hele virke og blandt disse andre stråler erkebiskop Le Roy's skikkelse som et



Erkebiskop Le Roy.

lysende eksempel: «Misjonær — opdager — kunstner» — i disse tre ord er hans allsidige personlighet sammenfattet.

\*

Alexander Louis Le Roy fødtes i en velstående normannisk bondefamilie 19. januar 1854 og vokste op i landsbyen St. Sènier de Beurdon på grensen mellem Normandiet og Bretagne. Han var en glad og opvakt gutt, hvis intelligens og gode humør gjorde ham selvskreven til førerstillingen i kameratenes flokk, hvad enten det gjaldt skolearbeidet eller leken. Hans yndlingsbeskjeftigelse var forøvrig å overmale alt han kom i nærheten av med sine «kunstverker» samt å streife om i skog og mark og «studere» naturens mangfoldighet både blandt planter og i dyreverdenen. Det så derfor ut som måtte hans valg av livsgjerning stå mellom en kunstners eller videnskapsmanns tilværelse — men denne åpne og glade gutt hadde et dypt og alvorlig grunnlag for sin glede. Han søkte først ubevisst, siden bevisst det ene i det mangfoldige, ideen bak uttrykksformene — og fant frem til det ene fornødne: Skaperen bak og i alt det skapte. Logisk som han var i tankegang var han det også i handling — og han valgte prestevirket som sitt kall.

Det skulde vise sig av hans valg at han også var utvalgt.

Efter å ha frekventert folkeskolen, gjennomgikk han først bispedømmets «lille seminar» i Martain — etterpå det av sulpicianerne ledede seminar i Coutances, som den gang hadde den kjente predikant pater Marty til forstander. Misjonsarbeidet lå særlig denne nidkjære leder på sinne, og hans begeistring kunde ikke undlate å øve en avgjørende virkning på den unge Le Roy's følsomme og kunstneriske temperament. Det var særlig den form som misjonsprestene av den Helligånd — C. S. Sp. — drev arbeidet under og dette samfunds ledende prinsipper



som tiltalte ham, og han gjennomførte derfor sitt noviciat i kongregasjonens ordenshus i Chevilly ved Paris, hvor han også blev prestevigslet 10. august 1876. Hans lengsel hadde nu kun ett mål: å komme ut på misjonsmarken — helst til det mørkeste Afrika for å virke blandt de forlatte sjeler der. Men han skulde først prøves grundig i den offervillige tålmodighet som ingen misjonær kan være foruten om han skal kunne holde ut i sitt krevende kall. Han blev først utsendt til to helt andre steder hvor arbeidet tross hans og hans medarbeideres lysende vilje og personlige nidkjære og kjærlighetsfylte innsats slog helt feil, så stasjonene måtte nedlegges og han selv reise tilbake til Frankrike. Det siste sted var i det fjerne India, hvor han ledet en skole i Pondichéry. Dog tapte pater Le Roy aldri motet for han tapte nemlig aldri tilliten til Gud. Og til sist så Gud også i nåde til hans bønn og lønnet hans standhaftighet med oppfyllelsen av hans mest brennende ønske.

\*

I 1881 blev han utsendt til Zanguebar, Helligånds-patrenes østafrikanske misjonsdistrikt. Og her fikk han et verdig felt for sine allsidige evner og sine omfattende sociale og kulturelle interesser. Ikke så å forstå at disse interesser ikke var helt underordnet hans omsorg for Guds rikes vekst eller at han noensinne glemte at det glade budskap gikk forut for alt annet, men han anså det for sin livsoppgave å løfte den sorte race op på et menneskeverdig trin og dertil krevdes en personlighet, som forstod denne races naturlige forutsetninger og kunde arbeide ut fra de foreliggende omstendigheter og ikke etter et på forhånd opsatt program. Noe av det første som kampen måtte føres imot var den rå og brutale slavehandel, som nedverdiget mennesker til å være dyr eller ting. Han måtte derfor sette sig inn i de livsbetingelser og de forhold som kunde medføre slike avskyeligheter — og han foretok derfor sammen med sine medarbeidere kombinerte korstog og opdagelsesreiser inn i det ennu helt mørke fastland. Som Livingstone, Stanley o. fl. var han medlem av det berømte «Internasjonale afrikanske Selskap», og hans meddelelser til dette vakte med rette betydelig opsikt innenfor fagfolkenes kretser. Med sitt utpregede sprog-talent hadde han lett for å sette sig inn i og beherske de forskjellige distrikters dialekter — og samtidig med at hans aposteliver vant sjeler for evangeliet gjorde han nye og betydningsfulle etnografiske og geografiske landevinninger. Overalt fulgte han sin kongregasjons ledende prinsipp: å gjøre de innfødte selvhjulpne og lære dem arbeidsgleden å kjenne, og han høstet store og varige resultater. En farlig øienlidelse tvang ham i noen år til et høist ufrivillig opphold i Europa — men han benyttet dette til å skape interesse om misjonen i Afrika, og da han vendte tilbake hadde han den glede at hans misjonsmark fra å være et prefektur blev ophøiet til et apostolisk vikariats verdighet.

En stor forandring var forøvrig inntrådt i de ytre forhold, da Tyskland hadde fått størsteparten av

distriktet utlagt som koloni for sig og derved fikk det civile overherredømmet — men de nye makt-havere forstod å vurdere de franske misjonærens religiøse, sociale og kulturelle innsats og det etablertes et utmerket samarbeid. Det var også med støtte fra den tyske øvrighet på stedet at mgr. Le Roy sammen med en del av sine dyktigste medarbeidere i 1890 kunde foreta sin berømte ferd til Kilimandscharo, overalt oprettende misjonsstasjoner på veien, forkynnende ordet og rådende bot etter evne på de stakkars innfødtes legemlige og sjelelige nød. På selve Kilimandscharofjellet leste mgr. Le Roy messen i 4800 m. høide og til minne opreiste han og hans ledsagere et mektig kors på stedet, oppbygget av sten og slagg. Etter tilbakekomsten fortsatte det utmerkede samarbeid med de civile tyske myndigheter og mangt et oprør blandt de innfødte blev forhindret eller neddempet ved patrenes innskriden — og den østafrikanske misjon lå fast an i trygge forhold, da mgr. Le Roy til sin store sorg i 1892 måtte forlate den, fordi han blev kalt til apostolisk vikar for Gabun i Vest-Afrika. Lydig fulgte han imidlertid sine overordnede bud og hans store erfaring kom ham selvfølgelig til nytte selv om han nu måtte virke under helt andre omstendigheter enn de tilvante. Nye levedyktige stasjoner blev oprettet og nye resultatrike opdagelsesreiser gjort. Han var innstilt på å ende sine dager i Afrika — men i lengden kunde hans kongregasjon ikke gi avkall på å benytte så store administrative og organisatoriske evner som hans, direkte i selve hovedledelsen — og i 1896 kaltes han til å bli dens generalforstander. Et hverv mgr. Le Roy utførte i 30 år med enestående og forutseende dyktighet. Hans hjerte var stadig ved misjonsvirksomheten i Afrika, og han forsterket ordenssamfundets virkekraft ved å grunnlegge flere nye hus, således at det var representert i Sveits, Belgia, Nederland og Tyskland — forøvrig også i Kanada. Et tungt slag ramte kongregasjonen da den i 1901 med mange andre kongregasjoner blev utvist fra Frankrike, men takket være den store anseelse mgr. Le Roy nød samt hans forhandlingsdyktighet opnådde man dog tillatelse til å beholde fem hus i landet, hvorved misjonsarbeidet i Afrika kunde fortsette uforstyrret. Også på andre områder opstod der vanskeligheter, ja tunge prøvelser for kongregasjonens arbeid — verst av alt var dog verdenskrigen. Men mgr. Le Roy's faste tro og tillit fornektet sig aldri og bar ham og hans sønner gjennom alle lidelser. Og da han i 1926 av helbredshensyn måtte nedlegge sitt hverv som den øverste leder var det mange av Helligåndsfedrene som følte det som det tyngste slag.

Men ennu stod tilbake en innsats for mgr. Le Roy å gjøre: sitt livs erfaringer, sin lærdom og sin erkjennelses frukter nedla han i flere videnskapelige verker, som hører til det ypperste i sin genre — ikke minst fordi de fleste av dem er gjennomillustrert av hans egne tegninger og akvareller.

«Ideene behersker verden» — det var hans faste overbevisning og et langt livs bevisste åndsutvikling hadde gitt mgr. Le Roy evnen til å finne frem



til ideen i alt, til realitetene i tilværelsen. I forordet til verket om naturfolkene religion skriver han: «Alt jeg møter gir mig anledning til å observere og studere, og jeg tør si at i de tyve år jeg har levet i Afrika er der ikke gått noen dag, hvori jeg ikke har lært noe nytt — fått en idé belyst, en tvil undersøkt, en hypotese formet eller omformet, en kjensgjerning slått fast. Overalt fant jeg det som utdypet min erkjennelse eller beriktiget en villfarelse.» Det foreligger fra hans hånd en lang rekke åndfulle publikasjoner — særlig berømt er hans verk om Afrikas dvergbefolkning som han kjenner av selvsyn. For den sammenlignende religionsvidenskap har navnlig hans bok «La Religion des Primitifs» hatt betydning — en autoritet på området som pater Wilhelm Schmidt S. V. D. betegner den som intet mindre enn banebrytende.

Endelig må hans «Credo» nevnes — en fremstil-

ling av den katolske tros lære, som stadig kommer i nye oplag.

Det var et rikt og fruktbart liv som blev avsluttet 21. april 1938 — og bisettelsen, som fant sted fra Notre Dame i Paris, hadde samlet en fyldig representasjon fra det franske åndslivs verden. Men gjennom Afrikas urskoger klang en vemodig lyd fra små fattige misjonsstasjoners kirker og kalte til rekviemmesse for hans sjelefred — og mon disse klokker ikke har lydt med like skjønn klang for Guds trone som Notre Dames praktfulle malmtoner? Og mon ikke de primitive ord, hvormed uvitende men troende sorte mennesker har formet sin takkfylte bønn for den avdødes sjelefred, har hatt like så stor bærekraft som blomsten av den hvite intellektuelle verdens —?

Gud alene vet det —.

Men det er også nok for mgr. Le Roy n u.

## Blomster og tistler fra livets veikanter.

### V.

#### Corvej.

Kan hende er dette navn ukjent for de fleste som leser dette, og kan hende er det derfor en nyttig gjerning å fortelle litt om dette sted, hvor jeg har ferdes så ofte.

Corvej er et abbedi — eller rettere var et abbedi i vakre naturomgivelser og med en meget interessant historie. Det blev grunnlagt og bygget av Karl den store og Ludvig den fromme, og dets virke-tid faller fra 822 til 1802, altså i litt under tusen år. Dets store betydning ligger for oss i dets veldige innsats for Nordens kristning. Vel blev Norge fortrinsvis påvirket av engelsk innflytelse, men både Danmark og Sverige fikk sine første apostler fra «Corvej», hvor St. Ansgar var lærer, før han med en annen benediktinermunk drog nordover og la grunnen til den katolske Kirke.

Corvej ligger vakkert til og foruten selve klostret med munkenes celler, refektorium m. m. hadde det både kirke- og skolehus. Gjennom de strålende oplyste vinduer klang koralene ut over det sachsiske land fra «Dreizehnlinden», som dikteren kaller klostret i sin sang til dets ære. De flittige og lærde brødre gjorde sin gode innflytelse gjeldende langt, langt utenfor klostrets mur og keiser og konger gjestet dem for å lytte til deres kloke ord. Ja, hvad kunde ikke disse murer fortelle om de kunde tale — der de står ennu delvis bevart fra St. Ansgars tid! Delvis, fordi tusen år er en lang tid og mangen hård storm har blåst i disse års dager — i Tredveårskrigen hadde således svenskene glemt hvad de skyldte benediktinernes tålmodige kjærlighet og røvet og ødela største delen av klostret, så brødrene måtte flykte til den nærmeste by Hörter. Men de kom igjen og i kjærlig tålmodighet bygget de op så godt de kunde makte —.

Å gå i billedgalleriet i Corvej er en opplevelse —

ennu henger der bilder av alle stedets abbeder fra St. Adelhard og St. Varin til den siste som levet i Napoleons-tiden. Over noen abbeder lyser helgen-glorien, andre ser krigerske ut og har hånden på dørtaket som tegn på at de er blitt avsatt for sitt verdslige sinnelags skyld. De fra barokktiden bærer fyrstekroner og hermelinskåper, fordi de tillike var tyske fyrster av «det hellige romerske rike». Dessverre ikke til klostrets åndelige ære — de fleste av dem ser ut til å være langt fra å ha St. Benedikts innstilling til livet.

Men straffen uteblev ikke — Corvej blev ophevet og da keiser Napoleon fordelte landene blev det innlemmet i «kongeriket Westphalen», som for største delen lå i Hessen. I Cassel holdt så Napoleons yngste bror sitt hoff og besøkte også en gang Corvej, hvor han beundret den vidunderlige natur, men da kanonene tordnet på Leipzigs sletter fant han det tryggest atter å dra til Paris — —

Men kirken i Corvej står med historiens sus om sig den dag i dag og er vel verd et besøk. Den forener i sig alle stilarter helt fra det 9. århundre, og vi kan vandre i den i St. Ansgars spor og som så mangen nordisk pilgrim gjennom hundreder av år knele ned og be for Kristi sak, for Kirkens virke i Norden —:

«at alle må bli ett. —».

F. F. M.  
(Fortsettes).

## „St. Olav“

takker for det gamle år og ønsker alle  
som leser dette et velsignet nytt år!



## Danmarks nye biskop uttaler sig.

*Man behøver kun å opholde sig kort tid i Danmark for å få konstatert med hvor stor glede de danske katolikker hilser sin nye biskop, benediktinerpateren Th. Suhr velkommen. I tilslutning til det intervju med ham vi bragte i forrige nummer bringer vi her en rekke uttalelser av betydelig interesse som biskop Suhr er fremkommet med overfor en representant for «Berlingske Aftenavis».*

Det er første gang biskop Suhr, den vordende apostoliske vikar i Danmark, rammes av offentlighetens søkelys. Han dukker sig ved skjæret, men flykter ikke fra det. Med dansk gjestfrihet mottar han sin landsmann og forteller litt om sitt usedvanlige livs forløp — det, der førte ham fra et protestantisk, fynsk barndomshjem på landet til den katolske bispestol i Danmark. Det meste springer han over; det er en lukket bok, det føler man, som er skrevet i dypt alvor og stor sjelelig spenning.

Men ansikt til ansikt med biskop Suhrs åpenhjertige danske vesen faller det allikevel naturlig å spørre:

«Hvorfor blev De katolikk?»

«I min ungdom i Danmark hadde jeg ingen tilknytning til kirkelige kretser. Mitt hjem var et almindelig protestantisk hjem som så mange andre, og hverken der eller i skolen har jeg mottatt noen religiøs innflytelse av noen art, men jeg har alltid vært meget litterært interessert og lest uhyre meget på dansk, fransk og engelsk. Religiøse problemer optok mig ikke i de unge år, i det minste ikke direkte, men på den annen side led jeg alltid — enda meget — under mangel på livsinnhold. Jeg så ingen mening med livet, hadde ingen personlig ærgjerrighet, holdt nok av det frie liv på landet i naturen og med dyrene, et liv *à la Rousseau*, men min innstilling var for intellektuell til at jeg i det lange løp kunde finne nok i dette. I religiøs søken kom jeg i 1925 til Rom og fikk snart forbindelse med danske katolske prester, og benyttet straks leiligheten til å sette mig inn i den positive kristendom, som katolisismen er. Jeg blev hurtig klar over, at jeg her stod overfor en livsanskuelse, som kunde tilfredsstille mig, men den katolske tro er ikke noe man bare leser sig til; det er noe overnaturlig, der blir en gitt. For mig var det en gave jeg hadde ønsket mig lenge uten å gjøre mig det klart.»

«Og De blev benediktinermunk?»

«Senere ja. I januar 1926 blev jeg optatt i Kirken og vilde være reist hjem, men det nye kom så hurtig og overveldende til mig; jeg vilde befestes mere i min tro før jeg vendte hjem til min ungdoms miljø. Derfor besluttet jeg mig til å gjøre et ophold i det, også i Danmark så bekjente benediktinerabbedi Clairvaux i Luxembourg, og i disse omgivelser fant jeg mig i den grad til rette, at jeg spurte mig selv, om det ikke var der jeg skulde bli og høre til. Ja, og så blev jeg,» sier biskop Suhr med et lykkelig smil.

Det er visst ikke for meget sagt, at danske katolikker venter sin nye biskop med store forhåpninger, men om planene for sitt arbeide mellom dem kan han på nærværende tidspunkt ikke uttale sig. Dertil er utnevnelsen kommet alt for overraskende, men det er øiensynlig at biskoppen gleder sig til gjerningen blandt sine landsmenn, og han uttaler derom:

«I benediktinerklostret og her i Rom har jeg hatt rik leilighet til å bli gjennomtrengt av Kirkens liv, og i mitt nye embede vil jeg søke å virkeliggjøre den cnighetens og kjærlighetens ånd, som aldri undlater å gjøre inntrykk på de mennesker, som søker benediktinerklostrene og deres kirker. Jeg vil gjerne benytte leiligheten tu å si, hvor rørt og takknemlig jeg er over alle de sympatitilkjennegivelser som daglig kommer til mig fra Danmark — ikke bare fra katolsk side — og jeg ser deri et godt tegn på, at det må bli mig forundt å kunne arbeide på virkeliggjørelsen av Kristi ønske om, at vi alle må vorde ett.»

Ingen lyd trenger inn i klosterstillheten, verdens larm og uro, både den direkte fra veien og den indirekte fra verdenspolitikkens arena, er som borte. Kontakten med det levende liv synes avskåret. Men herom vil biskop Suhr ikke høre tale.

«I Rom,» sier biskopen, «har jeg hatt rik leilighet til sjelegjerning, især i den fattige befolkning i kvarteret herute omkring San Girolamo, og det turde være borgen for at jeg har forbindelse med det levende liv. Også med Danmark har jeg bevart kontakten. Med slekt og venner står jeg i korrespondanse. Jeg har gode bekjente i den danske folkekirke. I Clairvaux kom en mengde danske. Jeg føler mig helt som dansk og gleder mig til å vende hjem. Ganske visst har jeg i de mange år jeg har vært borte, aldri lest danske aviser eller dansk litteratur, mitt arbeide har fylt mig helt, men jeg vil absolutt ikke føle mig fremmed i Danmark.»

Der er et spørsmål som optar alle kirkelige kretser. Jeg stiller det til biskop Suhr.

«Hvorfor er den romerske kirke ikke med i det økumeniske, det felleskirkelige arbeide?»

Svaret faller hurtig.

«Når den katolske Kirke ikke tar offisielt del i det økumeniske arbeide, som har gitt sig utslag i flere kongresser, så er det fordi den ikke i dogmatisk henseende kan gi de innrømmelser, som kreves av den for å opnå den overensstemmelse som søkes.»

Om det oppgjør mellom kirken og dens motstandere som synes så aktuelt i Europa, sier biskopen:

«Jeg tror fullt og fast, at de voldsomme angrep som rettes mot kristendommen, vil føre alle kristne til å innse nødvendigheten av en felles front. Allerede Leo den 13. forutså den utvikling som liberalismen og kapitalismen har ført med sig, og hans syn på disse forhold er belyst yderligere gjennom Pius den XI's rundskrivelse — «Quadragesimo anno» — som i øieblikket er gjenstand for dyptgående studier verden over, især i De Forenede Stater.»

«Biskopen har personlig tilknytning til paven?»

«Det har jeg, for paven har alltid vist klostret en stor interesse. San Girolamo er jo et helt nytt kloster, bygget i 1933. Uaktet paven regjerer hele kirken, har han tid til å ta sig av alle enkeltheter, derpå har jeg de mest rørende beviser. Jeg er ikke i tvil om at paven er den største personlighet som lever, og det synes mere og mere å gå op for den offentlige mening i alle land, at hans ord gir uttrykk for alt hvad der er stort og edelt i verden, hvor den brutale kraft dessverre synes å regjere alt for sterkt. Paven fører en heroisk kamp for den menneskelige personlighets rett.»

En klokke ringer langt borte — og samtalen er endt.

Juledag gav biskop Suhr den sakramentale velsignelse i de svenske Brigitasøstres klosterkirke på Piazza Farnese i Rom, og ved den lille sammenkomst som etterpå fant sted i klostret, mottok han lykønskninger fra skandinaviske katolikker.



## Gamle slekter.

I «Tidens Tegn» for 19. desember 38 har Sigrid Undset anmeldt vår trosfelle, Martha Østensvig: «Gamle slekter i Marker», 2. bind, som følger:

Første bind av dette verket, om slektene på Lie og Espelund, utkom i 1935. Det fikk fra sakkyndig hold en strålende mottagelse. Spesialister i slektsforskning sparte ikke på lovord over dette nybrottsarbeidet som Martha Østensvig her hadde gjort. Riktignok er hun ikke den første som har tatt sig for å følge en gruppe jevne bondeslekter, av de lag som først og fremst har bygget op vår jordbruksnæring, fra det første som kunde finnes om dem i gamle dokumenter og kirkebøker frem til vår egen tid, — prosten Lasson har bl. a. gjort noe lignende for Sollien; hans verk kjenner jeg tilfeldigvis, fordi han også behandlet min egen slekt på farssiden —. Men Martha Østensvigs store genealogiske arbeide er vesentlig mere inngående utført enn noe tidligere verk fra samme miljø i vårt land. Det er gårdshistorie, om gårder som så noe nær representerer gjennomsnittsstørrelsen for odelsgårder i Øst-Norge og slektshistorie om bondeætter, ikke av de rikeste, men ikke av de fattigste heller, som lite har gjort sig gjeldende utenfor sin egen hjembygd. Men det er mennene, og ikke minst kvinnene, av disse ætter, som har berget maten for mange munner og gitt videre fra slektledd til slektledd den mangfoldige kulturtradisjon som har gjort livet levelig for menneskene rundt om i vårt tungbrukte og vidtløftige land.

I det første bindet behandlet frøken Østenvig sin fars, Christian Thorsen Østensvigs, slekt. Dette andre bindet er viet morens, Dorthea Martinsdatter Bøens, forfedre. Det er visst nokså naturlig at denne nye boken inneholder meget mere av rent underholdende stoff: kvinnene har oftest være de flinkeste til å ta vare på og fortelle videre til nye slektledd sagnaktig bygdetradisjon, lokale anekdoter, historier som skulde ha båret til på gården eller i grenden i gamletiden. Frøken Østensvig har vel også selv fått rikere erfaring om bruken av de mange skriftlige kilder til belysning av arbeidslivet og økonomien på disse gårdene i grensebygdene inn mot Sverige. Dette andre bindet, om slektene fra Bøen, Tolsbye, Strøm og Aslakstrøm, er iallfall blitt en fyldig og festlig skildring av bondelivet gjennom gode år og hardår i «Marker», — Aremark og Øymark, en landsdel som fikk bære sine rikelige part av det norsk folks skjebne utgjennom Norgeshistorien.

Martha Østensvig har vært særlig kvalifisert for dette arbeidet, et kjærlighetsverk som hun har viet minnet om sine forfedre. For med sin mangesidige utdannelse — hun har bl. a. eksamen fra La Sorbonne — er og blir hun barn av disse slektene og har bevart en trofast interesse for hjembygdene, noe som hun blandt annet har lagt for dagen i sitt arbeide om Aremark formannskaps historie i hundre år. Sitt arbeide har hun utført i fristundene som hennes lærerinnegjerning ved en midtelskole i Oslo levnet henne, og hun har gitt det ut på eget forlag, selv om hun visstnok har hatt noe støtte av Nansenfondet til trykningen. Det vilde være ønskelig om hun kunde få den støtte og oppmuntring som hun

trenger for å kunne fortsette sine studier over det norske bondesamfunds historie, — foruten andre arbeider har hun planlagt et verk om lensmennene i grensebygdene mot Sverige, i krigstid og fredstid.

Sigrid Undset.

## I hver av årets timer —

dør det på jorden 4600 mennesker — mens det blir født 5400 —  
 dømmes 198 000 forbrytelser —  
 spises 25 millioner kg. poteter, 10 mill. kg. grønnsaker, 3,6 mill. kg. kjøtt, likeså mange kg. fisk, ca. 30 millioner brød og mill. egg samt 100 000 tonn sukker —  
 180 tonn råtobakk blir brukbar —  
 125 000 tonn kull hugget ut av fjellet —  
 160 000 fat olje utvunnet og  $\frac{1}{3}$  av dette kvantum raffinert til bensin —  
 7500 nye biler ruller ut av fabrikkene —  
 115 000 telegrammer innlevert og 1200 mill. postforsendelser ekspedert —  
 400 000 stjerneskudd faller mot jorden og 1800 uvær utlader sig —  
 alt dette er bare et lite utvalg av det som skjer og som er statistisk beregnet.

## Hechjemme —

### Beriktigelse og undskyldning.

Ved en beklagelig lapsus var i forrige nummer av «St. Olav» bortfalt at artikkelen «Hvad jeg lærte av Maria, Jesu mor» oprinnelig stod i «Bymisjonæren». Vi er dette blads redaksjon takknemmelig for å være blitt gjort oppmerksom på feilen og for opplysningen om at den verdifulle artikkel er skrevet av frk. S. Zimmer.

Red.

### Julefester. Referater i neste nummer.

**Tromsø.** Mandag 5. desember var en festdag på St. Elisabeths Hospital i Tromsø. Priorinnen, Sr. Gordiana, feiret da sitt 50 års jubileum. Den 5—12—1888 blev den unge søster iklædd den drakt som skulde bli hennes for livet. Hun var da 23 år gammel og kom 2—3 år derefter til Norge, hvorefter hun med lange mellomrum bare skulde gjense sitt fedreland Schlesien ved korte besøk hos sine kjære. I tiden som siden da er gått har hun hovedsakelig virket her nord, her i Tromsø som priorinne siden 9. august 1912. Hun har vunnet utallige venner ved sitt hjertevinnende gode vesen, man behøver bare å se henne en gang, så vet man at hun har det åpne hjerte og sinn for alle mennesker uten undtagelse, fordi hun kjenner alle kategorier av menneskelig lidelse og nød. Fordi hun elsker meget og fordi hun har gjennomgått så meget selv. — Hun ønsket ingen «offisiell» feiring av dagen, og derfor var det også så få av menigheten som var møtt op til høimessen i kapellet kl.  $\frac{1}{2}$ 10. Priorinnen selv var beåret med en flott gullkrans om sitt hode, og for øvrig var det bare gull overalt, liketil alterlysene og blomstene var gullprydet! Hospitalets prest P. Kunz leste messen, assistert av P. Büchelmeier og Wember. P. Kunz talte og gratulerte jubilanten med dagen og lykkønsket henne med det rike og velsignelsesfulle liv som var blitt henne til del ved alt hennes arbeide, ved all den lidelse og sykdom hun hadde gjennomgått. Måtte en rolig og god livsaften bli henne til del. — Vi i Vår Frue menighet i Tromsø som har så uendelig meget å takke våre Elisabethsøstre for, vi ønsker også at Priorinnen må få være frisk og rask og til gagn og glede for alle hun kommer i berøring med. Vi takker ydmykt for alt og nedber Herrens velsignelse for de år som kommer, slik som det var i de som er gått.

... K.



## — og derute

**Nytt observatorium i Castel Gandolfo.** Direktøren for den pavelige sommerresidens Castel Gandolfo og Vatikanbyens arkitekt har forelagt den Hl. Fader planene for bygning av et nytt observatorium — det tredje som er blitt opført under Pius XI's pontifikat. Det nye observatorium skal legges på det sted hvor den pavelige eiendom støter op til Propagandakollegiets.

**Notre Dame får nye ruter.** Man er i øieblikket beskjefteget med å overføre de praktfulle glassmosaiker fra den pavelige paviljong på verdensutstillingen i Paris 1937 til Notre Dame-kirken, hvor de skal innsettes.

**En 14-årig videnskapsmann.** Som medlem av det berømte engelske meteorologiske Selskap er innvotert en 14-årig gutt ved navn Robert Kade, som går på skole i Southsea. Han har allerede for noen tid tilbake gjort betydningsfulle atmosfæriske observasjoner og hans innberetning om den til Selskapet er så bemerkelsesverdig, at dette har anmodet ham om å fortsette undersøkelsene. Opmuntret av dette skrev han og bad om optagelse uten å si hvor gammel han var og da denne blev innvilget på grunn av hans videnskapelige kvalifikasjoner kan man tenke sig professorenes overraskelse da de opdaget at det var en 14-åring de hadde fått i sin berømte midte!

**Det sterkeste bollverk.** Presidenten for de unges domstol i New York har nylig uttalt at 20 pct. av de vel 6000 nye forbrytere som årlig fremstilles i retten, kommer fra hjem uten religion. Han sier ennvidere: «Tusener av unge mennesker i New York og andre storsteder vilde kunne bevares fra å komme ut på forbryterbanen om de fikk en kristen oppdragelse. For ungdommen er religion en nødvendig grunnsten for en moralsk innstilling. Amerikas kirker er det sterkeste bollverk mot lovløshet og usedelighet.»

**Nye interessante funn.** Den franske arkæolog dr. Laurent Bernard har gjort nye opsigtsvekkende funn i Durancedalen, som hver på sin måte forteller om interessante historiske perioder. Det ene er skjelettet av en fyrste som har levet i istiden, det annet er skjeletter med elefanter fra Hannibals tid.

Durance er som bekjent en bielv til Rhone og det dalstrøk som den gjennomstrømmer har alltid vært en av de viktigste ferdselsveier i Europa. Langs det dro gallerne, hunnerne, tartarene og romerne, og man finner også der sporene av de eldste keltiske boplasser. I nærheten av Briançon har man nu støtt på en tung granittplate som blev båret av fire granittøiler, og dr. Bernard, som man straks tilkalte, mener at det er en grav fra den forhistoriske tid. Det viste sig nemlig at platen dekket over et menneskeskjelett, som vel falt sammen til støv da man rørte ved det, men som var vedlagt høist interessante smykker, de fleste forarbeidet av rav som måtte stamme fra Østersjøkystene. Ved den ene side utvidet graven sig, og her lå i en stor halvkrets ca. hundre andre skjeletter, som åpenbart må ha dannet som en livvakt for den først funne, da de tydeligvis var be-

gravd samtidig. Derav slutter man at det må være en fyrstegrav. Men den mulighet står jo også åpen at det er de falne i et stort slag som man har jordfestet sammen med høvdingen.

I nærheten av denne grav men høiere oppe på fjellsiden har man også funnet skjeletter og støttenner av elefanter. Som bekjent hadde Hannibal på sitt tokt mot Rom med sig 12,000 ryttere, 90,000 infanterisoldater og 37 elefanter, da han i 218 f. Kr. forlot Kartago. I Rhonedalen slo han gallerne og fortsatte ferden over Briançon mot Rom. Da hans speidere fortalte ham at overgangen over Alpene vilde bli vanskelig for elefantene lot han de eldste og svakeste av dem drepe og begrave med militære æresbevisninger. Det er antagelig denne grav man nu har funnet i Durance.

**Frimodig tysk erkebiskop.** Erkebiskop mgr. dr. Conrad Gröber av Freiburg im Breisgau har i Konstanz holdt en åpenhertig preken for en stor forsamling av katolikker. Overfor den nytyske myθος stilte han det gamle testament og viste, at dette aldri kunde bli fortrenget. Likeledes vilde aldri de se sitt håp opfylt som trodde at man kunde få utryddet kristendommen. Det kristne Tyskland gikk nok tunge tider imøte og man så at der var sterke krefter i arbeid på å tilintetgjøre troslivet, men inntil nu hadde man kun oppnådd det motsatte. Overalt hvor han kom som biskop slo innerligere og utdypet tro, håp og kjærlighet ham imøte fra katolikkene til stor glede og trøst for ham og de øvrige overhyrder.

En inntrengende bønn vilde biskopen rette til alle katolske foreldre, som nu selv måtte våke over sine barns religion. Skolene kan ikke mer beskytte og bevare barnas tro, da avkristningen nu skal gjennomføres konsekvent. Men like så lite som det hadde lykkedes for Nero å utrydde kristendommen vilde det lykkes for de nuværende maktavere. Katolikkene måtte stole på sine hyrder, som aldri vilde la sin hjord i stikken. Selv vilde han heller begraves under sin sammenstyrte katedral enn han vilde forlate Freiburg. Og med kraftig røst protesterte han mot at de tyske biskoper og katolikkene skulde være forrædere mot det tyske folk. Vi ber alle for fedrelandets vel og for føreren som vi ber for vår tro og for fred i verden.

«Et hjørne søkes». Om den lovpriste sovjet-russiske boligpolitikks resultater viser et blick på annonsespaltene i Moskva-bladene. Eksempelvis kan vi ta følgende fra aftenbladet «Wetschernaja Moskwa»: «Dame, doktor, medicinæ, søker et værelse eller del av et værelse».

«Ingeniør søker del av et værelse».

«Familie uten barn søker del av et værelse».

«Bokholder søker et værelshjørne».

**Norskfødt jesuitt død.** Pater William A. Fillinger, S. J. er avgått ved døden i New Orleans, 70 år gammel. Han var konvertitt idet han 14 år gammel på skole i utlandet trådte over til katolisismen og siden lot sig opta blandt jesuittene.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.